

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, [http:// www.kp.org.pl](http://www.kp.org.pl)

Świebodzin, 1 września 2010

Urząd Marszałkowski
Województwa Zachodniopomorskiego
Korsarzy 34
70-540 Szczecin

Dotyczy: planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego

W związku z konsultacjami społecznymi planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego, wnosimy następujące uwagi i wnioski:

1. Wśród uwarunkowań zewnętrznych planu należy wymienić i opisać:
  - a) konieczność ochrony krajobrazu, w tym wdrożenia Europejskiej Konwencji Krajobrazowej,
  - b) konieczność wdrożenia Konwencji o ochronie Morza Bałtyckiego i jej aktów wykonawczych (w tym dot. naturalnej dynamiki brzegów morskich, ochrony rzek łososiowych, oczyszczania ścieków komunalnych),
  - c) konieczność osiągnięcia celów dyrektyw wodnych UE,
  - d) konieczność osiągnięcia celów dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej UE (co przekłada się nie tylko na konieczność ochrony obszarów Natura 2000, ale także np. na konieczność ochrony korytarzy ekologicznych).
2. W planie pominięto konieczność osiągnięcia (w zasadzie do 2015 r.) celów środowiskowych Ramowej Dyrektywy Wodnej, a także pełnego wdrożenia dyrektyw powiązanych (m. in. powodziowej, kąpieliskowej, ściekowej) co (oprócz wymienionych w planie inwestycji w zakresie oczyszczania ścieków) będzie wymagało inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, np. w zakresie:
  - a) renaturyzacji rzek (w planie należy przedstawić priorytety w tym zakresie!),
  - b) przywrócenia ekologicznej ciągłości rzek,
  - c) oczyszczania ścieków komunalnych (do 2015 r. wymaga skutecznego rozwiązania we wszystkich miejscowościach > 2000 RLM),
  - d) rozdzielenia systemów kanalizacji ściekowej i burzowej w miastach (obecnie w wielu miastach istnieje tylko kanalizacja ogólnospławna),

W planie należałoby ująć wszystkie te inwestycje, pamiętając o ich pilności! Ponadto, rozdział analityczny dotyczący zasobów wodnych powinien być radykalnie przerehabilitowany w świetle podejścia wyrażonego w dyrektywach UE. Pomimo wielu braków w projekcie planu gospodarowania wodami dorzecza Odry opracowanym przez KZGW, postulujemy by w planie zagospodarowania przestrzennego województwa zostały ujęte szczegółowe zapisy z planu gospodarowania wodami – a więc analiza i mapa części wód naturalnych, silnie zmienionych i sztucznych; analiza presji na wody; aktualny stan wód; wskazanie części wód zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych; proponowane derogacje od celów wodnośrodowiskowych.

3. W zakresie gospodarki wodno-ściekowej, jeszcze dalej idące obowiązania wynikają z programu ochrony Morza Bałtyckiego i Rekomendacji 28E/5 oraz 28E/6 (wymagania także dla miejscowości <2000 RLM).
4. Konieczność wdrożenia zapisów dyrektyw wodnych wymaga również zmiany podejścia do ochrony przeciwpowodziowej. W szczególności:
  - a) Zbiorniki przeciwpowodziowe na rzekach w województwie zachodniopomorskim mogą mieć sens wyłącznie jako zbiorniki suche (dotyczy w szczególności: Osówko na Parsęcie, Strachocin na Krąpieli, Kłodkowo na Redze),
  - b) Absolutnie niedopuszczalny, a poza tym obecnie nie planowany przez WZMiUW, byłby „mokry” zbiornik na Krąpieli w Strachocinie (zniszczyłby obszar Natura 2000),
  - c) Inne potencjalne lokalizacje zbiorników retencyjnych (np. Osówko, Kłodkowo) są również obciążone ryzykiem znacznego oddziaływania na obszary Natura 2000!
  - d) Ewentualne wały przeciwpowodziowe muszą być projektowane z uwzględnieniem przestrzeni na retencję dolinową – nie powinno mieć miejsca obwałowywanie użytków zielonych w dolinach rzek. Systemy wałów mogą wymagać przebudowy w kierunku odsunięcia od koryta rzeki (w planie województwa należałoby wskazać najważniejsze miejsca takich działań).
5. Według naszej wiedzy, WZMiUW w Szczecinie ma obecnie inną strategiczną koncepcję gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej, niż koncepcja ujęta w planie. Aktualna koncepcja jest bliższa naszym postulatom z pkt 2 i 3. Wnosimy o aktualizację zapisów planu w tym zakresie.
6. Wyraźnego wskazania w planie wymaga konieczność udroźnienia rzek (likwidacji zabudowy poprzecznej lub budowy sprawnych przepławek) – są to ponadlokane inwestycje celu publicznego, wymagające ujęcia w planie zagospodarowania przestrzennego województwa. Dotyczy to w szczególności: Drawy z Korytnicą, Regi, Parsęty, Wieprzy i Grabowej.
7. Konieczność wdrożenia zapisów dyrektyw wodnych wymaga również zmiany podejścia do rolnictwa. Systemy melioracji wymagają powszechnej przebudowy w kierunku umożliwienia zatrzymywania wody oraz przywracania dobrego stanu ekologicznego / potencjału ekologicznego cieków. Nie ma możliwości większego rozwoju intensywnych, wodochłonnych form rolnictwa. Nie ma też większych możliwości budowy nowych zbiorników retencyjnych pod kątem rolnictwa – uniemożliwiłoby to osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód. Istnieje natomiast konieczność intensyfikacji działań zapobiegających eutrofizacji wód w wyniku oddziaływania zlewni rolniczych.
8. Wskazania w planie, także kartograficznego, wymagają obszary wyznaczone na podstawie dyrektywy azotanowej, tj. obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenie azotem ze źródeł rolniczych.

9. Celowe byłoby wskazanie w planie wód szczególnie narażonych na eutrofizację – Niezależnie od przyjętych w Polsce rozwiązań formalnych w zakresie wypełnienia obowiązku wyznaczenia obszarów wrażliwych na eutrofizację, należałoby wskazać :
  - a) jako „wyjątkowo wrażliwe na eutrofizację” wszystkie znane na terenie województwa oligotroficzne jeziora lobeliowe (siedlisko przyrodnicze 3130 - istnieje kompletny wykaz stanowisk), mezotroficzne jeziora ramieniowe (siedlisko przyrodnicze 3140) oraz rzeki włosienicznikowe (siedlisko przyrodnicze 3260),
  - b) jako „szczególnie zagrożone eutrofizacją”, wody dla których odnotowano niekorzystne trendy i szczególne zagrożenia w tym zakresie.
10. Wskazania i uwzględnienia w planie wymagają obszary, co do których szczególne wymagania wynikają z Konwencji o Ochronie Morza Bałtyckiego i jej rekomendacji wykonawczych, w tym w szczególności:
  - a) Rzeki stanowiące miejsca rozmnażania się łososia atlantyckiego *Salmo salar* – będące na terenie województwa przedmiotem Rekomendacji 19/2 HELCOM (konsekwencją powinien być zakaz tworzenia przegród w migracji ryb i priorytetowe udroźnienie tych rzek),
  - b) Odcinki brzegu morskiego przeznaczone do ochrony naturalnej dynamiki strefy brzegowej – zgodnie z rekomendacją 16/3 HELCOM (konsekwencją powinien być brak możliwości zainwestowania w strefie przyległej przez wyznaczenie tej strefy jako obszaru zagrożonego powodzią).
11. W planie zagospodarowania przestrzennego województwa należy wskazać (także kartograficznie) obszary które powinny być objęte podejściem ICZM (Integrated Coastal Zone Management) – wybrzeże Bałtyku wraz z jeziorami przybrzeżnymi, strefa brzegowa Zalewu Szczecińskiego i Kamieńskiego.
12. Istotnym ograniczeniem dla zagospodarowania przestrzennego są ograniczone zasoby wód gruntowych – i konieczność osiągnięcia celu wodnośrodowiskowego, jakim jest osiągnięcie, w zasadzie do 2015 r., dobrego stanu wód podziemnych. W planie należałoby jeszcze wyraźniej zidentyfikować obszary problemowe w tym zakresie. Zidentyfikowano wprawdzie obszary bilansowe wód podziemnych, stopień wykorzystania zasobów tych wód (w tym obszary deficytowe), obszary wrażliwe na zasolenie wód podziemnych - ale należałoby dodatkowo wskazać obszary, na których zachodzi pogarszanie się stanu ekosystemów lądowych zależnych od wód podziemnych (w szczególności dotyczy to torfowisk topo- i soligenicznych). Także takie pogorszenie jest również kryterium złego stanu wód podziemnych wg Ramowej Dyrektywy Wodnej. Dane umożliwiające identyfikację takich obszarów można znaleźć w inwentaryzacjach przyrodniczych gmin województwa, gdzie zazwyczaj omówiony jest problem zagrożenia torfowisk. Masowe przesychnanie torfowisk zależnych od wód podziemnych notuje się np. w Puszczy Piaskowej w Cedyńskim Parku Krajobrazowym oraz w Puszczy Drawskiej – warto zauważyć, że zagrożenie to wcale nie jest skorelowane z wysokim stopniem użytkowania wód podziemnych!
13. W rozdziale o klimacie województwa należy uwzględnić zachodzące i wyraźnie już widoczne zmiany klimatyczne - wyraźnie odróżnić charakterystykę klimatu na podstawie starszych danych od aktualnych trendów klimatycznych (np. wzrost częstotliwości zjawisk ekstremalnych).
14. Oprócz ujętych w planie korytarzy ekologicznych wyznaczonych z punktu widzenia zwierząt lądowych i wodnych, istotnym uwarunkowaniem przyrodniczym planowania przestrzennego (ważnym np. dla rozwoju energetyki wiatrowej) są szlaki masowych przelotów ptaków. Wnosimy o zaznaczenie ich w planie, na podstawie dostępnej wiedzy ornitologicznej.

15. System obszarów Natura 2000 w województwie jest niemal kompletny, ale prawdopodobnie będzie jeszcze uzupełniony o dodatkowe obszary zgłaszane z inicjatywy GDDKiA, jako kompensacja za nieprawidłowości przy projektowaniu drogi S-3. Wstępne dane na ten temat znajdują się w opracowaniu dostępnym na: http://rdos.szczecin.pl/bip/ROOS_Natura2000_S3/pdk.pdf Wnosimy w związku z tym o ujęcie w planie:
- Specjalnego obszaru ochrony siedlisk obejmującego wyspy Dębina i Czarnołęka w Szczecinie;
  - Dołączenia Łąk pod Mielenkiem do obszaru specjalnej ochrony ptaków Jeziora Wełtyńskie,
  - Specjalnego obszaru ochrony siedlisk jeziora Wełtyńskie
  - Obszaru specjalnej ochrony ptaków na Pojezierzu Myśliborskim.
  - Powiększenia specjalnego obszaru ochrony siedlisk w dorzeczu Myśli.
16. System wielkopowierzchniowych form ochrony przyrody i krajobrazu w województwie zachodniopomorskim wymaga uzupełnienia. Słusznie wrysowano propozycje utworzenia parków krajobrazowych k. Widuchowej i Manowa, a także niektóre propozycje obszarów chronionego krajobrazu, ale potrzebne jest jeszcze dodanie co najmniej:
- Proponowanego Szczecinecko-Polanowskiego Parku Krajobrazowego,
  - Parku Krajobrazowego Puszczy Drawskiej (w rejonie Człopy, Tuczna i Mirosławca),
  - Parku Krajobrazowego Doliny Płoni (wraz z jez. Miedwie),
  - Powiększenia Cedyńskiego Parku Krajobrazowego o fragment doliny Odry wiążący go z Parkiem Krajobrazowym Ujście Warty,
  - Obszarów chronionego krajobrazu obejmujących: Wyspę Wolin i Uznam, wybrzeże od Wisłki do Kołobrzegu, całość otoczenia Zalewu Szczecińskiego, całość dolin Iny i Gowienicy, całość obszaru tzw. „dziurawego sandru” na Pojezierzu Drawskim, a także pasma obszarów chronionego krajobrazu zabezpieczającego korytarz ekologiczny Pradoliny Pomorskiej.
17. System form ochrony przyrody przedstawiony w planie w zasadzie słusznie ograniczono do obszarów Natura 2000, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu (istniejących i projektowanych). Inne formy ochrony przyrody mają bowiem w założeniu znaczenie lokalne. Jednak, w praktyce niektóre tzw. „małe formy” mogą mieć znaczną powierzchnię i ponadlokane znaczenie, stanowiąc tym samym istotne uwarunkowanie dla planowania przestrzennego województwa. Wnosimy więc, by w planie dodatkowo wymienić i wrysować indywidualne formy ochrony przyrody o ponadlokalnym znaczeniu (np. użytek ekologiczny Ekopark Wschodni w Kołobrzegu, użytki ekologiczne w granicach miasta Szczecina).
18. Bardzo pozytywnie oceniamy ujęcie w planie sieci projektowanych rezerwatów przyrody w województwie. Do systemu projektowanych form ochrony przyrody należy dodać konieczność ochrony w formie rezerwatu przyrody:
- skupień roślinności słonoroślowej w Budzistowie k. Kołobrzegu,
  - cennego torfowiska soligenicznego na pd-wsch. od Manowa k. Koszalina (obecnie obszar Natura 2000 Mechowisko Manowo),
  - kompleksu łąk, m. in. ze stanowiskiem koślaczka stożkowego *Anacaptis pyramidalis*, w gminie Boleszkowice w dolinie Odry.

Walory przyrodnicze tych obiektów zostały w pełni zidentyfikowane już po wykonaniu inwentaryzacji przyrodniczej odpowiednich gmin. W/w obiekty są na tyle cenne, że stanowią istotne uwarunkowanie zagospodarowania przestrzennego województwa.

19. Oprócz istniejących i projektowanych form ochrony przyrody, w planie należałoby wrysować i uwzględnić inne obszary cenne przyrodniczo nie wymagające ustanawiania takich form. Sieć takich obszarów była identyfikowana podczas inwentaryzacji przyrodniczej każdej gminy. Rozmieszczenie takich „obszarów cennych” jest istotnym uwarunkowaniem zagospodarowania przestrzennego województwa, ponieważ ułatwia lokalizowanie inwestycji publicznych w sposób minimalizujący konflikty przyrodnicze.
20. Wnosimy, by w planie wrysować i uwzględnić obszary i obiekty ważne dla ochrony dziedzictwa geologicznego i geomorfologicznego województwa (niezależnie od ich ew. objęcia formami ochrony przyrody i krajobrazu). Dotyczy to oczywiście tylko obszarów i obiektów o znaczeniu ponadlokalnym – jednak takie są na terenie województwa zachodniopomorskiego. Dla przykładu, ujęte powinny być:
  - a) Pole drumlinowe w okolicy Grzędzic k. Stargardu Szczecińskiego, uważane za największe w Europie,
  - b) Ozy Kiczarowskie i inne duże, wybitne krajobrazowo ozy,
  - c) Wyrobiska wapieni w Czarnogłowach (ważne stanowisko paleontologiczne),
  - d) Klify nadmorskie, zwłaszcza między Trzęsaczem a Niechorzem,
  - e) Wsteczna delta Świny.
21. Bardzo pozytywnie oceniamy ujęcie w planie sieci proponowanych obszarów kulturowo-krajobrazowych. Wnoskujemy, by ich listę uzupełnić o obszar „Doliny Drawy i Płocicznej” (od elektrowni Borowo na Drawie i od jeziora Sitno na Płocicznej, obszar powinien przechodzić na teren województwa lubuskiego) – ze względu na skupienie istniejących tam unikatowych elementów kulturowych w postaci: systemu dawnych bindug do spławu drewna, historycznej elektrowni wodnej Borowo na Drawie, pozostałości unikatowego systemu nawadniania łąk w dolinie Płocicznej – Sicieński Kanał).
22. Jako strefa koniecznej kompensacji przyrodniczo-kulturowej powinna być wskazana strefa nadmorska i przymorska, zwłaszcza na odcinkach: Wisetka-Pogorzelica, Mrzeżyno-Łazy, Dąbki – Jarosławiec (wraz z zapleczem w głąb lądu). W strefie tej zachodzą intensywne zjawiska chaotycznej urbanizacji, zagrażające zarówno walorom przyrodniczym, jak i kulturowo-krajobrazowym.
23. Opis sytuacji rolnictwa (rozdział 2.11.6) wydaje się nie całkiem aktualny. Wydaje się, że „ *pogłębiającą się tendencję do zaniechania produkcji*” należy w województwie zachodniopomorskim do przeszłości; obecnie rolnictwo zachodniopomorskie przeszło raczej w fazę intensyfikacji, i problemem jest raczej, że stało się wręcz agresywne środowiskowo. Oddziaływanie tego sektora na stan środowiska jest ogromne i wzrasta.
24. Wrysowana w planie lokalizacja elektrowni atomowej nad jeziorem Kopań wydaje się niemożliwa w świetle obowiązującego prawa, ponieważ jest zlokalizowana w Obszarze Chronionego Krajobrazu. Elektrownia należy do przedsięwzięć mogących negatywnie oddziaływać na środowisko, z pewnością negatywnie oddziaływałyby na krajobraz i środowisko, a zgodnie z obowiązującą ustawą o gospodarce nieruchomościami, nie jest inwestycją celu publicznego. Zapisy dotyczące tej elektrowni należy wykreślić z planu, gdyż w przeciwnym razie plan byłby sprzeczny z obecnie obowiązującym prawem.
25. Tematyka rozwoju energetyki wiatrowej jest w planie ujęta przez wskazanie obszarów o wysokim potencjale wiatru. Analizę tą należałoby rozszerzyć o identyfikację i zaznaczenie obszarowych ograniczeń dla rozwoju energetyki wiatrowej (np. szlaki migracji ptaków, obszary chronione). Farmy wiatrowe nie powinny być w szczególności lokalizowane w ptasich obszarach

Natura 2000 ani w ich otoczeniu, a także na obszarach chronionego krajobrazu/w parkach krajobrazowych ani w zasięgu widoczności z takiego obszaru/parku.

26. Ze względu na uwarunkowania środowiskowe (w tym cele Ramowej Dyrektywy Wodnej) praktycznie nie ma na terenie województwa możliwości rozwoju energetyki wodnej.
27. W ramach planów rozwoju infrastruktury drogowej, wstępnie już widocznymi miejscami konfliktów ze środowiskiem przyrodniczym są:
  - a) Niektóre warianty drogi S-10, zwłaszcza południowy wariant przejścia przez dolinę Drawy między Prostynią a Drawnem (oddziaływanie na cenne torfowiska w obszarze Natura 2000)
  - b) Droga S-11 w okolicy Bobolic (oddziaływanie na stanowiska pełnika i torfowiska w obszarze Natura 2000)
  - c) Droga S-11 w okolicy Manowa (oddziaływanie na cenne Mechowisko Manowo – obszar Natura 2000)
  - d) Droga S-11 na wsch. od Kołobrzegu (oddziaływanie na torfowisko Stramniczka lub kompleks leśny – w obu przypadkach obszar Natura 2000)
  - e) Droga S-11 na zach. od Koszalina (oddziaływanie na cenny kompleks leśny Bukowy Las Górki – obszar Natura 2000)
  - f) Droga S-6/S-11 w Kołobrzegu-Budzistowie (oddziaływanie na solniska w obszarze Natura 2000),
  - g) Droga Police-Goleniów z przeprawą przez Odrę w Świętej (oddziaływanie na cenne ekosystemy i obszary Natura 2000; droga ta nie dodatkowo wydaje się konieczna w systemie drogowym województwa!)

Wnosimy, by ewidentnie konfliktowe warianty i rozwiązania usunąć z projektu planu.

28. W województwie zachodniopomorskim nie ma potrzeby zwiększania lesistości; zalesienia są raczej zagrożeniem niż wsparciem dla zachowania różnorodności biologicznej. Wnosimy o rezygnację z ujęcia w planie działań w tym kierunku.
29. Tor wodny z Zalewu Szczecińskiego przez Zalew Kamieński i rzeką Dziwną do morza to przedsięwzięcie bardzo konfliktowe środowiskowo (w tym oddziaływanie na obszar Natura 2000), a niekonieczne z punktu widzenia transportu morskiego. Wnosimy o rezygnację z zapisów.
30. Rozwój infrastruktury turystycznej wokół kanału łączącego jezioro Liwia Łuża z Bałtykiem byłby bardzo konfliktowy środowiskowo (oddziaływanie na obszar Natura 2000 i na rezerwat przyrody). Wnosimy o rezygnację z zapisów.
31. Rozbudowa szlaku żeglugowego Odry do parametrów V klasy nie wydaje się uzasadniona aktualnymi potrzebami transportu wodnego, a będzie bardzo konfliktowa przyrodniczo (zarówno w świetle celów ochrony obszarów Natura 2000 w dolinie Odry, jak i potrzeby dojścia do dobrego potencjału ekologicznego rzeki). Wnosimy o rezygnację z zapisów.
32. W rozdziale o rozwoju turystyki, w wątku o turystyce kajakowej na rzekach, należy wspomnieć o wyczerpaniu możliwości dalszego rozwoju turystyki na rzece Drawa – odcinku przebiegającym przez Drawieński Park Narodowy (już przy obecnym poziomie ruchu są przekroczone limity przyrodnicze). Również natężenie ruchu kajakowego na rzece Rurzyca zbliżyło się do limitów przyrodniczych.
33. Obszar jeziora Bukowo i jego mierzei powinien być przeznaczony do naturalnej dynamiki strefy brzegowej.

34. W prognozie oddziaływania na środowisko zauważono, że „zapisy [projektu planu] wskazują wprost, że na obszarze województwa (i na sąsiadujących z nim wodach morskich) mogą być zlokalizowane przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (por. tabela w rozdz.7.7). Przedsięwzięcia powyższe będą objęte obowiązkiem przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko lub oceny oddziaływania na obszary Natura 2000 z mocy prawa albo zostanie on stwierdzony przez właściwy organ w oparciu o uwarunkowania wymienione w art. 63 ust. 1. lub na podstawie art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. Procedury te powinny określić adekwatne do strat sposoby kompensacji przyrodniczej”.

Zwracamy uwagę, że nawet zaprojektowanie „adekwatnych do strat” sposobów kompensacji przyrodniczej nie jest i nie będzie przesłanką umożliwiającą realizację przedsięwzięć znacząco negatywnie oddziałujących na obszary Natura 2000. Realizacja takich przedsięwzięć byłaby możliwa tylko wyjątkowo – gdyby były one konieczne z bardzo ważnych powodów nadrzędnego interesu publicznego i jednocześnie dla ich realizacji nie było alternatyw. Są to przypadki naprawdę wyjątkowe, w praktyce każdorazowo uzgadniane z Komisją Europejską. Większość „ryzykownych środowiskowo” przedsięwzięć wymienionych w projekcie planu nie spełni albo warunku braku rozwiązań alternatywnych, albo warunku nadrzędnego interesu publicznego, bezpodstawne jest więc założenie, że będą one mogły zostać zrealizowane w trybie art. 6(4) dyrektywy siedliskowej.

Z poważaniem

Do wiadomości:

- Regionalne Biuro Planowania Przestrzennego w Szczecinie
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie